

SZTUCZNA INTELIGENCJA

WYKŁAD 8. SZTUCZNE SIECI NEURONOWE – INNE ARCHITEKTURY

Dr hab. inż. Grzegorz Dudek
Wydział Elektryczny
Politechnika Częstochowska

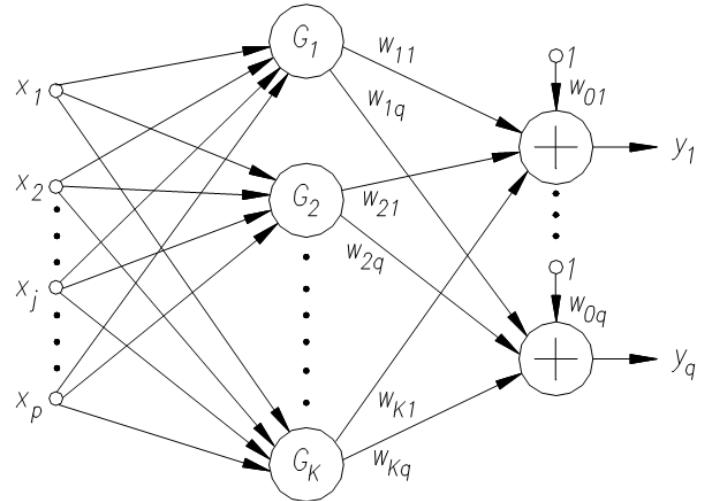
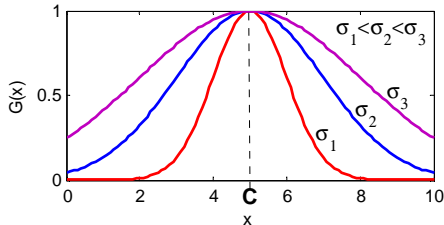
Częstochowa 2014

SIEĆ O RADIALNYCH FUNKCJACH BAZOWYCH (RBF)

Funkcja aktywacji:

$$G_i(\mathbf{x}) = \exp\left(-\frac{\|\mathbf{x} - \mathbf{C}_i\|^2}{\sigma_i^2}\right)$$

gdzie: $\|\cdot\|$ -- norma euklidesowa, $\mathbf{C}$ – centrum, σ – parametr decydujący o szerokości funkcji radialnej.

Wyjście:
$$F(\mathbf{x}) = \mathbf{w}_0 + \sum_{i=1}^K \mathbf{w}_i G_i(\mathbf{x})$$

Sieć RBF uczy się trójetapowo:

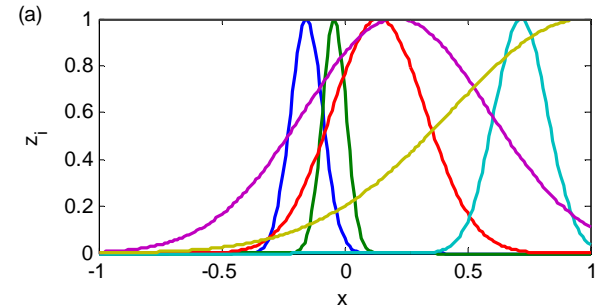
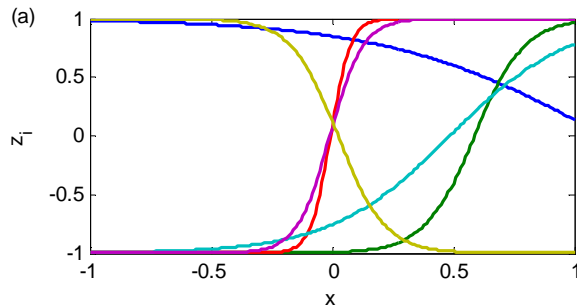
1. ustala się liczbę neuronów w warstwie ukrytej oraz dobiera się centra funkcji radialnych (np. metodami grupowania danych),
2. wyznacza się szerokości pól recepcyjnych (σ) każdego neuronu ukrytego (np. jako funkcję odległości między centrami),
3. oblicza się wagi powiązań między warstwą ukrytą i wyjściową

$$\mathbf{w} = (\mathbf{G}'^T \mathbf{G}')^{-1} \mathbf{G}'^T \mathbf{Y}$$

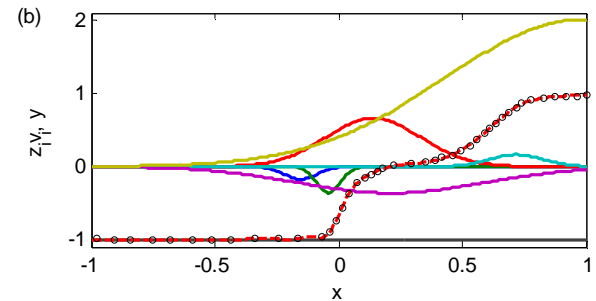
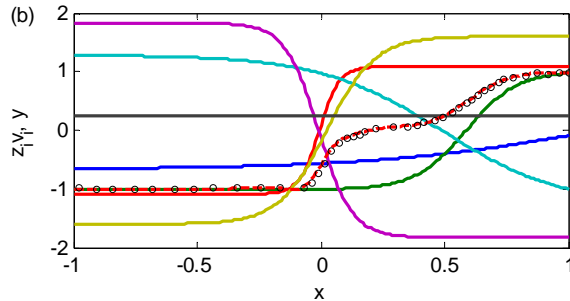
gdzie $\mathbf{G}'$ to macierz odpowiedzi warstwy ukrytej na wszystkie wektory uczące, rozszerzona o wiersz jedynek, $\mathbf{Y}$ – macierz pożądaných odpowiedzi dla wszystkich wektorów uczących.

Aproksymacja funkcji wielowarstwowym perceptronem (po lewej) i siecią RBF (po prawej)

Wyjścia neuronów warstwy ukrytej

Wejścia do neuronu warstwy wyjściowej i odpowiedź sieci

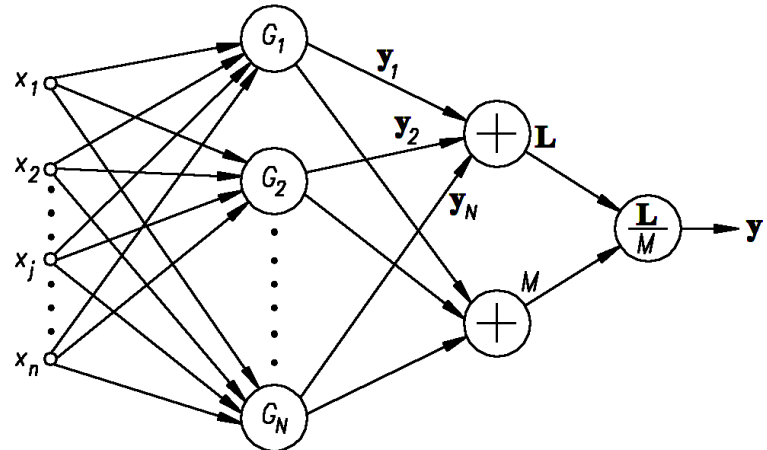

GRNN (*Generalized Regression Neural Network*) – sieć neuronowa realizująca regresję uogólnioną

Liczba neuronów radialnych = liczbie punktów uczących.

Odpowiedzi warstwy z neuronami radialnymi przemnażane są przez wartości pożądaných odpowiedzi ($G^T Y$), a wynik L dzielony jest przez sumę odpowiedzi neuronów radialnych M .

W trakcie treningu ustala się jedynie szerokości funkcji radialnych σ .

Wyjście:
$$F(\mathbf{x}) = \frac{\sum_{j=1}^N G_j y_j}{\sum_{j=1}^N G_j}$$

GMDH (*Group Method of Data Handling*) – sieć wielomianowa; adaptacyjna rozbudowa sieci.

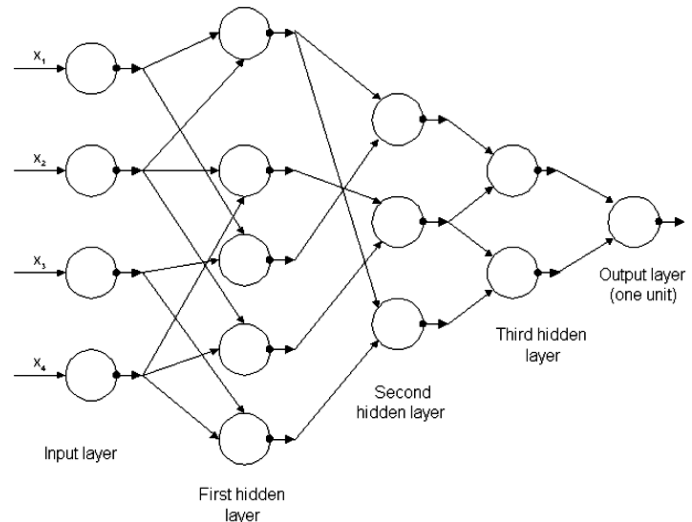
Sieć GMDH realizuje tzw. wielomian Iwachnienki.

Wielomian ten, zaimplementowany w strukturze sieci, ewoluuje od postaci elementarnej do optymalnej poprzez selekcję różnych kombinacji prostych modeli cząstkowych.

Modele cząstkowe (realizowane przez neurony) to funkcje dwóch zmiennych x_i i x_j :

$$f(x_i, x_j) = a_0 + a_1x_i + a_2x_j + a_{11}x_i^2 + a_{22}x_j^2 + a_{12}x_ix_j$$

gdzie: x_i i x_j – sygnały wejściowe neuronów,
 a – współczynniki.

Sposób syntezy sieci GMDH:

- Tworzy się warstwę wejściową neuronów; każdy z nich realizuje funkcję $f(x_i, x_j)$ dla innej kombinacji sygnałów wejściowych x_i, x_j .
- Dla każdego neuronu określa się współczynniki wielomianu $f(x_i, x_j)$ minimalizujące błąd aproksymacji (np. metodą najmniejszych kwadratów).
- Selekcja neuronów – usuwane są te neurony, dla których obserwuje się duży błąd.
- Analogicznie buduje się kolejne warstwy, przy czym sygnałami wejściowymi do neuronów są sygnały wyjściowe z neuronów zoptymalizowanej warstwy poprzedniej.
- Proces syntezy sieci GMDH należy przerwać w momencie wzrostu wartości błędu w kolejnych warstwach lub gdy błąd ten osiąga zadany próg.
- Warstwa, w której została osiągnięta satysfakcjonująca wartość błędu pełni rolę warstwy wyjściowej z jednym neuronem „zwycięskim”. Neurony z warstwy wyjściowej oraz warstw wewnętrznych, które nie prowadzą do neuronu „zwycięskiego” są usuwane.

SIEĆ Z ROZSZERZENIEM FUNKCYJNYM

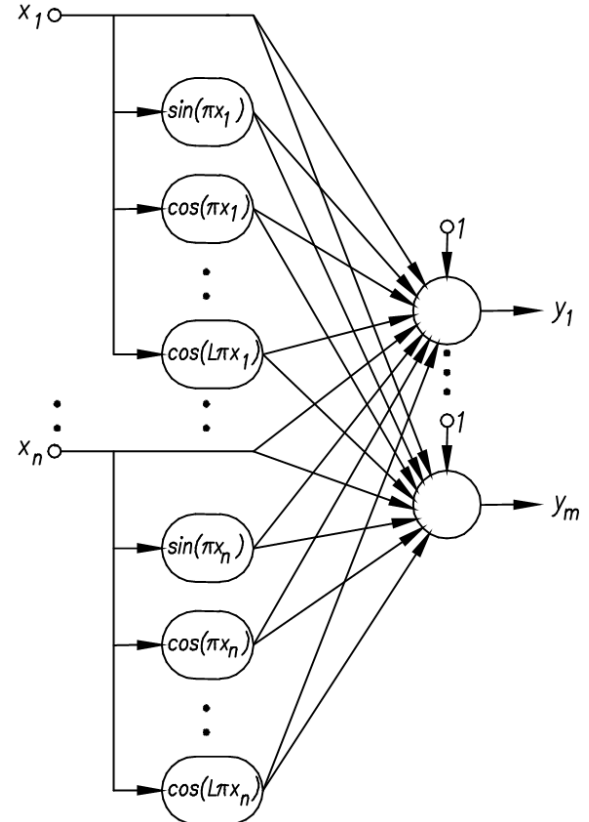
Wektor wejściowy jest poszerzony o funkcje składowych wektora oryginalnego.

Najczęściej są to funkcje ortogonalne: $\sin \pi x$, $\cos \pi x$, $\sin 2\pi x$, $\cos 2\pi x$ itd. lub iloczyny poszczególnych składowych wektora oryginalnego: $x_i x_j$, $x_i x_k$, $x_j x_k$, $x_i x_j x_k$ itd.

Rzutowanie danych wejściowych na przestrzeń o większej liczbie wymiarów pozwala uprościć problem.

Zysk:

- zamiast skomplikowanej wielowarstwowej sieci można zastosować jedną warstwę neuronów
- krótszy czas uczenia

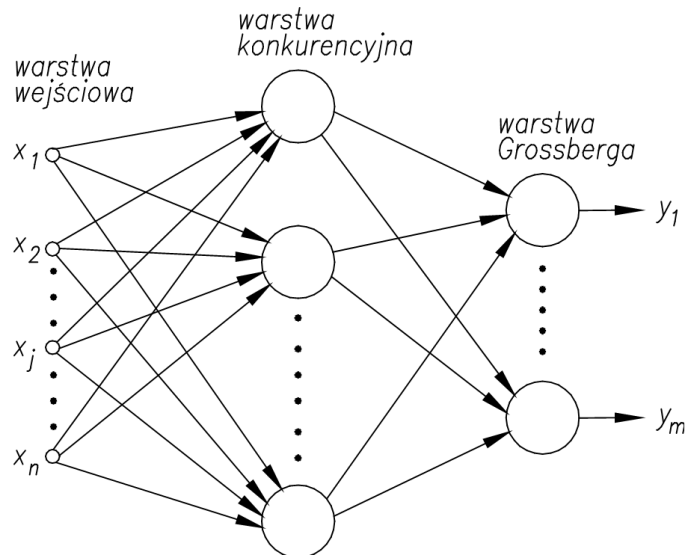

SIEĆ TYPU COUNTERPROPAGATION

Sieć CP zawiera warstwę z konkurencyjną regułą uczenia bez nadzoru (warstwa Kohonena) oraz warstwę Grossberga uczoną z nauczycielem.

W warstwie Grossberga uczeniu podlegają tylko wagi powiązań „zwycięzcy” z neuronami wyjściowymi według reguły *outstar* Grossberga:

$$\Delta w_k = \eta (y_k - w_k)$$

Warstwa konkurencyjna dzieli dane wejściowe na skupiska reprezentowane przez wagi wejściowe neuronu konkurencyjnego. Wagi wyjściowe neuronu konkurencyjnego stanowią wyjścia sieci.

Sieć CP może działać w dwóch kierunkach: $X \rightarrow Y$ lub $Y \rightarrow X$.

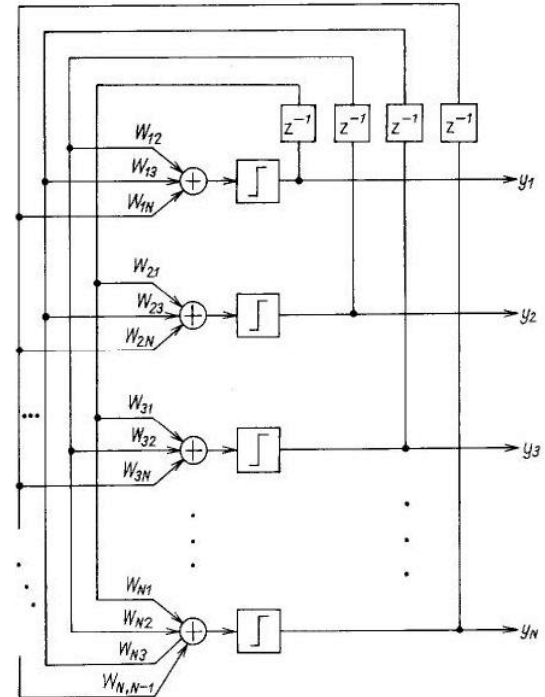
SIEĆ REKURENCYJNA HOPFIELDA

Sieć Hopfielda – pamięć asocjacyjna: zadaniem sieci jest zapamiętanie zbioru wzorców uczących w taki sposób, aby w trakcie odtwarzania przy prezentacji nowego wzorca układ mógł wygenerować odpowiedź, która będzie odpowiadać jednemu z wzorców uczących, położonemu najbliższej próbki testowej.

Występują tu zależności dynamiczne, a zmiana stanu jednego neuronu przenosi się na całą sieć.

Zakłada się symetryczność połączeń $w_{ij} = w_{ji}$ i brak połączenia wyjścia i -tego neuronu z jego wejściem.

Dobór wag: $\mathbf{W} = \mathbf{X}(\mathbf{X}^T \mathbf{X})^{-1} \mathbf{X}^T$

Tryb odtworzeniowy

Wyznacza się odpowiedzi sieci w kolejnych iteracjach k

$$y_i(k+1) = \text{sgn}\left(\sum_{j=1}^N w_{ij}y_j(k)\right)$$

przy czym $y_i(0) = x_i$, gdzie x to wzorec testowy podany na wejście.

Proces kończy się gdy sieć osiadzie w atraktorze (stan stabilny):

$$y_i(k+1) = y_i(k) \quad \text{dla } i = 1, \dots, N$$

Sieć potrafi odtworzyć nauczone wzorce na podstawie uszkodzonego lub zaszumionego wzorca wejściowego:

